

Бізнесові процеси життєвого циклу підприємства в умовах соціально-економічної невизначеності

Сивак Ольга Анатоліївна

*викладач Фахового коледжу Університету «КРОК»,
e-mail: Kaftpe@krok.edu.ua*

Анотація. В тезах презентовано результати дослідження проблеми модифікації бізнесових процесів життєвого циклу підприємства в умовах зростаючої невизначеності в діяльності українських підприємств. Автор доходить висновку про необхідність застосування відмінної від традиційної класифікації бізнес-процесів підприємства. Обґрунтовано, що найважливішими бізнес-процесами стають: гарантування вищого рівня безпеки підприємства, особливо в забезпеченні ресурсами, та зростання адаптаційних можливостей підприємств.

Проблема дослідження діяльності підприємства в умовах соціально-економічної невизначеності є особливо актуальною для української економіки та суспільства в період активної фази війни з російським агресором. Невизначеність в діяльності українських підприємств формується, передусім, зовнішнім середовищем, а саме: фізичним руйнуванням виробничого потенціалу, втратою кваліфікованого персоналу, падінням попиту на товари та послуги через обмеження реальних доходів громадян, порушенням логістичних ланцюгів, відсутністю інвестицій тощо. В зазначених умовах невизначеності окремі бізнес-процеси підприємства набувають більшої важливості, ніж інші. Тому змінюються акценти в діяльності підприємств. Ідентифікація таких змін є предметом цього дослідження.

На наш погляд, концепція бізнес процесів життєвого циклу підприємства є тим науковим інструментарієм, який дає можливість давати відповіді на актуальні питання діяльності підприємств в умовах соціально- економічної невизначеності.

Як відомо, концепція життєвого циклу, як комплекс ідей, винила в кінці ХІХ ст. Спочатку вона стосувалась біологічної сфери та віддзеркалювала факт спадковості та розвитку, адаптації, виживання окремих видів та цілих популяцій живих організмів [1]. Основними характеристиками життєвого циклу вважалися успішні форми (стадії), незворотний розвиток (дорослішання або старіння) та відтворення форм.

Пізніше ідея життєвого циклу була застосована в економіці. Першість у цій царині належить Т. Левіту, який у 1960-х рр. використав її для ілюстрації життя продукту виробництва. Йшлося про період від виникнення задуму продукту до піку його виробництва та продажу, а, пізніше, -зняття з виробництва та припинення реалізації. В сучасній науці з використанням теорії життєвого циклу пояснюють також рух технологій, розвиток підприємств та управлінських бізнес-моделей.

Як відомо, бізнес-процеси підприємства — це алгоритми, схеми, правила діяльності. Для того, щоб охарактеризувати бізнес-процес використовують спеціальні стандарти, які називаються нотаціями, а саме: BPMN, IDEF0, EPC.

Бізнес-процеси можна класифікувати за різними ознаками. До прикладу,-за ознакою впливу на результат, тобто, додану вартість (корисність, цінність створюваного продукту), бізнес процеси класифікуються як:

- *основні*, які забезпечують власне виробництво продукції та послуг, що мають корисність для споживача та гарантують дохід виробникові;

- *підпорядковані*, або допоміжні, що пов'язані з функціонуванням інфраструктури та забезпеченням ресурсами;

- *управлінські*, які підтримують координацію дій учасників виробничих та підпорядкованих процесів, а також їх спрямування на визначені цілі діяльності підприємства, тобто, забезпечують цілісність підприємства;

- *розвитку*, неперервності, відтворення, тобто забезпечення інвестицій та інновацій, продовження часу ефективної діяльності та тривалості існування.

В контексті проблеми зростаючої невизначеності діяльності підприємств, на наш погляд, доцільно робити акцент на таких процесах:

- *гарантуванні безпеки діяльності*;

До прикладу D. Garcia-Gusano, D. Iribarren and D. Garrain виокремлюють ресурсну безпеку, яка охоплює безпеку постачання, надійність інфраструктури, доступність та екологічність продукції. Науковці, крім іншого, розробили індекс безпеки відновлюваної енергії. Він будується за допомогою поєднання оцінки життєвого циклу навколишнього середовища та моделювання техніко-економічних й енергетичних систем. Підприємства Іспанії та Норвегії були використані як ілюстративні приклади для прогнозування виробництва електроенергії [2].

На важливості енергетичної безпеки роблять акцент і такі дослідники, як E. Vompard, A. Carpignano, M. Erriquez, D. Grosso, M. Pession та Profumo F. [3].

- *формування адаптаційної спроможності підприємства*;

Інструментом збільшення адаптаційної спроможності підприємства, зокрема, визнається аутсорсинг. Про це йдеться у дослідженні О. Коломієць [4]. Аутсорсинг, як свідчить практика діяльності українських підприємств, може стосуватись таких процесів, як: фінансовий і управлінський облік та аудит, програмне забезпечення та захист інформаційних ресурсів, найм і розвиток персоналу, маркетинг і PR, юридичне обслуговування. На актуалізації аутсорсингу в сфері програмного забезпечення, наприклад, акцентує увагу В. Аранчій [5].

Іншим важливим інструментом збільшення адаптаційної спроможності підприємства, на наш погляд, є перебудова системи оцінювання ефективності управління підприємством. Йдеться, зокрема, про імплементацію в систему оцінювання ефективності управління показників, які стосуються: неперевикнення безпечних меж згортання обсягів виробництва, збереження кваліфікованого персоналу та створення робочих місць, швидкості відновлення діяльності при переміщенні на безпечні території, участі у міжнародних проектах підтримки українського бізнесу, благодійна допомога підприємства Збройним силам України тощо.

Висновок. Діяльність українських підприємств в стані невизначеності, спричиненої активізацією воєнних дій, потребує нових підходів до аналізу бізнесових процесів життєвого циклу підприємства. За критерієм важливості в умовах зростаючої невизначеності, першими за значеннями бізнес-процесами стають ті, що гарантують: а) вищий рівень безпеки та б) кращу адаптацію до швидко змінюваних й непередбачуваних умов.

Ключові слова: життєвий цикл підприємства, бізнесові процеси, соціально-економічна невизначеність.

Список використаних джерел

1. Півень А. І. Сутність та стадії розвитку життєвого циклу підприємства. Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. Серія : Економічні науки. 2010. С. 207-210
2. García-Gusano D., Iribarren D. and Garraín D. Prospective analysis of energy security: A practical life-cycle approach focused on renewable power generation and oriented towards policy-makers. *Applied Energy*. 2017. P. 891–901. DOI: 10.1016/j.apenergy.2017.01.011
3. National energy security assessment in a geopolitical perspective / E. Vompard et al. *Energy*. 2017. № 130(1). P. 144–154. DOI: 10.1016/j.energy.2017.04.108
4. Коломієць О. П. Теоретичні аспекти удосконалення системи управління виробництвом та переробкою молока. *Приазовський економічний вісник*. 2017. Вип. 5(05). С. 62–66.
5. Conceptual foundations of the organisation of innovative activities at agro-industrial enterprise based on outsourcing and The Business Process Model and Notation program / V. Aranchiy et al. *Економічний часопис-XXI*. 2017. № 5–6. С. 84–89.